

Fredrik Bakman
Poslednja prilika

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

■ Laguna ■

Naslov originala

Fredrik Backman

DITT LIVS AFFÄR

Mojim prijateljima iz Tivolija u Helsingborju

Copyright © Fredrik Backman 2017

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Onima koji su mi pružili
muziku kada sam bio usamljen,
smisao kada sam bio izgubljen,
pivo kada sam bio švorc,
zagrljaj kada sam bio na dnu
i koji bi me uvek smestili u taksi
kada dođe vreme za to

PREDGOVOR

Ovo je priča o ceni koja se plaća da biste nekom spasli život. Kada za to nije dovoljno da samo žrtvujete svoju budućnost već i svoju prošlost. Ne samo mesta na koja ste se uputili već i svaki korak koji ste dosad načinili. Dakle, ako bi u pitanju bilo sve, svaki deo vas, za koga biste pristali da se odreknete toga?

Priča se zove *Prilika tvog života*, i prvi put je objavljena u listu *Helsingborjs dagblad* na Badnje večer 2016. godine. Napisao sam je jedne noći u decembru, dok su mi žena i deca spavali samo nekoliko koraka dalje. Bio sam strahovito umoran, jer je prethodna godina bila duga i čudna, a ja sam se stresirao i više nego što sam bio u stanju da podnesem. I zato sam sedeo u mraku i razmišljao o izborima koji se nalaze pred nama. I kako svakog dana, svakog trenutka, krećemo jednim putem

umesto nekim drugim. Ustajemo, zastajemo, igramo se, skrivamo, zaljubljujemo, napuštamo jedni druge ili zaspimo što je moguće bliže nekome. I onda spavamo osećajući dah jedno drugom. Neki od nas je možda potreban neko da nas obori s nogu svakog jutra, da bismo shvatili šta vreme zaista predstavlja. I da bi nas podsetio na to šta propuštamo kada ne pazimo dobro.

I tako sam pokušao da napišem nešto o tome.

Ovo je prvi put da pričam priču koja se odigrava u Helsingborju, gradu u kom sam odrastao. Išao sam u školu koja se nalazi iza ugla u odnosu na bolnicu u kojoj priča počinje, i tom ulicom kraj mora prolazio sam na putu do najboljih i najgorih dana u svom životu, gledao sam kako mi se prijatelji venčavaju u Marijinoj crkvi, i kako neke druge prijatelje tamo sahranjuju. Umeo sam da pijan zaspim u *Vinil-baru* u Tivoliju više puta nego što sam u stanju da se setim. I tako je ovo možda i priča o onome što osećam prema svom rodnom gradu, u podjednako meri u kojoj je i priča o mom strahu od smrti. Verovatno se nikada do kraja ne otarasite mesta na kom ste odrasli. Nadam se da se

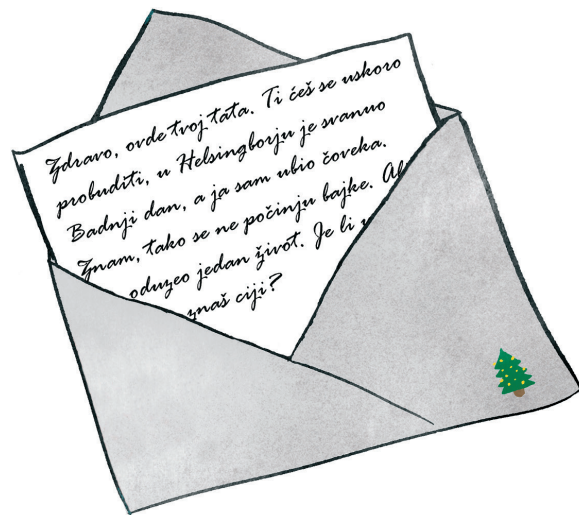
nikada ne otarasite ni samih sebe. Jedan dobar prijatelj mi je nekada rekao da se „najvažniji zadatak u bivstvovanju čoveka sastoji od stalnih nastojanja da se on barem malo opameti“, pa sam te noći dok sam pisao mnogo razmišljao o tome šta se događa kada zasnujete porodicu i prestanete da budete najvažnija osoba u svom životu. Razmišljao sam o tome koji bi postupak bio istinski nesebičan. Razmatrao za šta bih bio spreman da umrem, i za koga bih dao život. I koja je zapravo razlika između to dvoje.

I ispalo je da je ovo priča o tome. Ne poznajem vas koji je čitate, ali vam želim srećan Božić.

Srdačan pozdrav,

Fredrik Bakman

POSLEDNJA PRILIKA

Zdravo, ovde tvoj tata. Ti ćeš se uskoro probuditi, u Helsingborju je svanuo Badnji dan, a ja sam ubio čoveka. Znam, tako se ne počinju bajke. Ali ja sam oduzeo jedan život. Je li uopšte važno da znaš čiji?

Možda i nije. Većina nas silno želi da veruje kako će za svakim srcem koje prestane da kuca neko zažaliti. Ako nam postave pitanje: „Je li svaki život podjednako vredan?“, većina nas će ubeđeno odgovoriti: „Da!“ Ali samo dok neko ne pokaže prstom na osobu koju volimo i upita: „A šta je sa ovim životom?“

Dakle, možda ipak jeste važno? Da li sam ubio neku dobru osobu. Voljenu osobu. Neki život vredan življenja.

Ili možda dete?

mala je pet godina. Upoznao sam je nedelju dana ranije. U bolničkoj televizijskoj sali nalazila se crvena stoličica, i pripadala je njoj. Nije bila crvena kada je tu stigla, ali je ona jasno videla da bi stolica želela da bude crvena. Za to su joj bile potrebne dvadeset dve kutije voštanih bojica, ali to nije važno, mogla je to sebi da priušti, jer su joj svi neprestano poklanjali voštane bojice. Kao da će moći da se crtanjem oslobodi bolesti, da bojama sakrije špriceve i lekove. Naravno, ona je znala da to nije moguće, bila je pametno dete, ali se ipak pretvarala, zbog njih. I tako je danju crtala po papiru, jer je to radovalo sve odrasle. A noću je bojala stolicu. Jer ona je toliko želela da bude crvena.

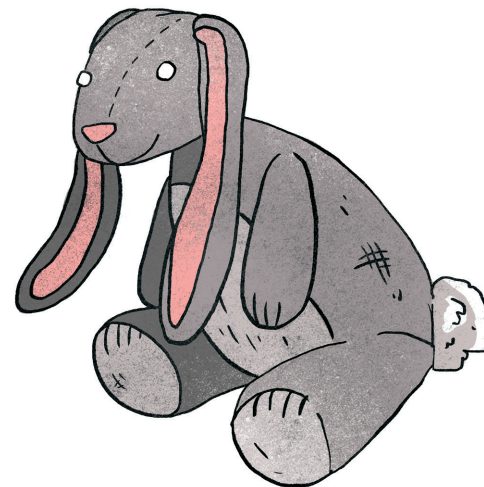
Imala je plišanu lutku, zeca. Zvala ga je „Ec“. U vreme kada je tek bila naučila da govori, odrasli su mislili da ga zove „Ec“ zbog toga što ne ume da kaže „Zec“. Ali ga je ona zvala Ec zato što se on jednostavno zvao Ec. To zaista ne bi trebalo da bude toliko teško razumeti, čak ni za odrasle.

Ponekad bi se Ec plašio, i tada mu je dozvoljavala da sedi na crvenoj stoličici. Možda medicinski i nije baš dokazano da ćete se manje plašiti ako sedite na crvenoj stolici, ali Ec to nije znao.

Devojčica je sedela na podu kraj njega, mazila ga po šapi i pričala mu bajke. A ja sam se jedne noći sakrio iza ugla u hodniku i čuo je kako kaže: „Ja ću uskoro umreti, Ec. Svi ljudi umiru, mada će većina umreti za možda sto hiljada godina, a ja ću možda umreti već sutra.“ Onda je šapatom dodala: „Nadam se da neću sutra.“

Zatim je iznenada uplašeno podigla glavu i osvrnula se oko sebe kao da je čula korake u hodniku. Onda je hitro podigla Eca i šapatom poželela crvenoj stolici laku noć. „To je ona! Dolazi!“, zašiškala je devojčica i potrčala prema svojoj sobi. I sakrila se kod mame ispod pokrivača.

I ja sam potrčao. Uostalom, čitav život sam trčao. Jer kroz bolničke hodnike svake noći hoda jedna žena odevena u debeo, siv, pleteni džemper. U ruci nosi svesku. Unutra su upisana imena svih nas.

Dadnji je dan, i sneg će se sigurno otopiti dok se ti budeš probudio. Sneg se u Helsingborju nikada ne zadržava dugo. To je jedino meni poznato mesto gde vetar duva nekako iskosa i odozdo, kao da vas pretresa do gole kože. I gde vas kišobran bolje štiti ako ga okrenete naopako. Ovde sam rođen, ali se nikada nisam privikao, i Helsingborj i ja nikada nećemo sklopiti primirje. Možda se svi tako osećaju kada je u pitanju njihov rodni grad, jer mesto s kog smo potekli nikada od nas ne zatraži oprostaj, i nikada ne prizna da je pogrešno postupilo prema nama. Već samo čeka tamo na kraju auto-puta E4 i šapuće vam: „Možda ćeš postati bogat i moćan. Možda ćeš se vratiti kući u lepoj odeći, sa skupocanim satom. Ali preda mnom ti ne vredi da se pretvaraš, jer znam ko si u stvari. Preplašeni dečacić, ništa drugo.“

Noćas sam sreo smrt pored olupine svog auta, nakon nesreće. Svuda je bilo moje krvi. Žena u sivom džemperu stajala je pored. Nezadovoljno me je odmerila i rekla: „Ne bi trebalo da budeš

ovde.“ Strašno me je uplašila, jer ja sam pobednik, onaj koji uvek preživi. A svi koji su takvi boje se smrti. Zato i ostajemo ovde.

Lice mi je bilo puno posekotina, rame iščašeno, sedeo sam priklešten u gomili limarije i tehnike koje zajedno koštaju milion i po kruna. Kada sam ugledao ženu, kriknuo sam: „Uzmi nekog drugog! Mogu ti dati nekog drugog da ga ubiješ!“ Ali ona se samo nagnula prema meni sa razočaranim izrazom na licu i rekla: „Ne ide to tako. Ja ne donosim odluke. Zadužena sam samo za logistiku i transport.“

„Za koga? Za Boga ili Đavola ili... nekog drugog?“ , zajecao sam.

Ona je uzdahnula.

„Ne mešam se ja u politiku. Samo radim svoj posao. A sada mi vrati moju svesku.“